Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. Wilno, 2 dn. czerwca 1931 roku. 454.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	Dział.	Str.
1. Wywiad min. Zauniusa w sprawie przebiegu skargi kłajpedzkiej w Genewie.-	I.	1.
Kronika.		
2. Utworzenie biura kongresowego prawników państw bałtyckich.-	"	2.
3. Przyjazd dziennikarza węgierskiego do Kowna.-	"	"
4. Sprawa szpiegostwa na rzecz Polski.-	"	"
5. Dokoła przekraczania linji administracyjnej.-	"	"
II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.		
6. "Tautos Ukis" o potrzebie rewizji litewskiej gospodarki krajowej.-	II.	3.
VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.		
7. "Rytas" o sprawie kłajpedzkiej.	VII.	4.

------oooooO§Oooooo-------

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Wwiad min.Zauniusa w sprawie przebiegu skargi kłajpedzkiej w Genewie.

Min.Zaunius, który jak wiadomo powrócił w dn.27 maja do [Kow]na, udzielił nazajutrz wywiadu prasowego w sprawie przebiegu skargi [kłaj]pedzkiej w Radzie Ligi Narodów. Wywiad ten podaje cała prasa kowieńska:

Jak wiadomo, w czasie ubiegłej sesji Rady L.N. miała Litwa dwie sprawy: 1/ sprawę sposobów uniknięcia zajść na linji administracyjnej i 2/ sprawy kłajpedzkie. W pierwszej sprawie Rada, po wysłuchaniu sprawozdania przedstawiciela Hiszpanji, wyraziła ubolewanie, że oba kraje nie osiągnęły porozumienia wzajemnego, a jednocześnie swe zadowolenie, iż zajścia te zdarzają się tam obecnie już rzadziej.

Druga sprawa, kłajpedzka była już nieco trudniejsza, gdyż w tym wypadku była Litwa jakby stroną oskarżoną. Sprawa ta jak wiadomo, powstała we wrześniu 1930 r., kiedy to Niemcy zwróciły uwagę Radzie na niektóre wypadki niedotrzymania ze strony litewskiej omawianej konwencji kłajpedzkiej. W czasie sesji majowej wypadło rozważyć niektóre pozostałości tej skargi, której Rada ~~Rada~~ nie zdążyła rozważyć podczas ubiegłej sesji r.ub.

Nowe pismo niemieckie ministra Spraw Zagr. z dn.12 ub.m wręczone zostało generalnemu sekretarzowi Ligi wraz ze skargą niektórych przedstawicieli Sejmiku kłajpedzkiego, jako uzupełnienie do skargi Sejmiku z dn.28 sierpnia 1930 r. Oczywiście, delegat Litwy mógł się sprzeciwić przyłączeniu nowych załączników do sprawy, a to mając na względzie te zastrzeżenia, które w tej sprawie poczynione były już dawniej oraz ze względu na ich opóźnienie. Jednakowoż zdaje się, że nie leży w interesach z tą sprawą zwlekać. Tembardziej, że jak wiadomo, sprawozdawca w tej sprawie, norweski minister Spraw Zagranicznych p.Braadland ten nowy załącznik niemiecki zakwalifikował jako "nie zmieniający ~~xkg~~ istniejącego stanu rzeczy".

W sprawach finansowych rozrachunków z krajem Kłajpedzkim rząd litewski poszukiwał zawsze poważnych i sprawiedliwych podstaw. Tym razem, jak się zdaje, podstawa taka będzie odnaleziona, gdyż krajowi Kłajpedzkiemu udzielona będzie taka suma z dochodów, która istotnie odpowiada dochodom fkatycznym od ceł, akcyzy i t.p. od skonsumowanych w kraju Kłajpedzkim towarów. Tego sposobu załatwienia sprawy przedstawiciele kraju Kłajpedzkiego dotychczas przyjąć nie chcieli.

Przyjąwszy zasadę, obecnie wypada szczegółowo opracować cały system rozrachunkowy. W celu ułatwienia tej pracy już dawniej wyraziła Litwa życzenie, by Liga Narodów udzieliła Litwie pomocy swych technicznych rzeczoznawców. Sprawy tej nie można było dotychczas załatwić w sposób zadawalający, ponieważ przedstawiciele niektórych państw chcieli Litwie narzucić finansowych arbitrów, nie zaś ekspertów, których Litwa sama zapraszała. Dlatego też pozostaje jedynie cieszyć się, że wskutek wyjaśnienia litewskich zapatrywań w tej sprawie, myśl o finansowym arbitrażu całkiem upadła, a natomiast przyjęto litewską tezę, w której prosi Litwa o udzielenie jej usług ekspertów finansowych. W prędkim czasie, po uporządkowaniu wszystkich wyników sprawy genewskiej, rząd litewski zamierza przesłać generalnemu sekretarzowi L.N. odpowiednie pismo w sprawie rzecoznawców finansowych.

Sprawy jurydyczne, w których zdania rządu litewskiego i organów autonomicznych kraju Kłajpedzkiego są rozbieżne, niektórzy istotnie chcieli przekazać bezpośrednio z Rady Międzynarodowemu Trybunałowi w Hadze. Atoli taka procedura byłaby całkiem przeciwna 2 ust. art.17 Konwencji Kłajpedzkiej. Na mocy I ustępu tego artykułu, każdy członek Rady może zwrócić uwagę Rady na fakt, który jego zdaniem, narusza Konwencję. W takim wypadku Rada bierze na siebie rolę pośrednika - medjatora. Jeżeli ta rola jej się udaje - dobrze, jeżeli zaś nie, to już wówczas cała sprawa sama przez się przechodzi do kompetencji państw sygnatarjuszy i w takim wypadku Litwa może mieć jedynie z niemi do czynienia. Gdyby się później okazało, iż nie udało się wyrównać różnicy zdań między Litwą a państwami sygnatarjuszami w sprawie wykonywania Konwencji Kłajpedzkiej, to wówczas i tylko wówczas z inicjatywy którejkolwiek strony, która konwencję podpisała,

spór może być przekazany międzynarodowemu Trybunałowi w Hadze.

Taka jest oddawna teza dawnego rządu litewskiego, którą Rada obecnie niewątpliwie przyjęła. Ta jedynie teza odpowiada literze i duchowi art.17 Konwencji.

Co się tyczy rozmowy w spornych kwestjach jurydycznych, w raporcie sprawozdawcy figuruje ustęp nast.:"Co się tyczy spraw jurydycznych byłem poinformowany, iż członkowie Rady, państwa wymienione w 2 ustępie art.17 Konwencji z dn.8 maja 1924 r. prowadzą rozmowy z rządem litewskim na podstawie zastosowania dyspozycyj umieszczonych w tym drugim ustępie". Niema żadnej podstawy dementować sprawozdawcy, którego raport Litwa przyjęła, lub nie wierzyć infirmacjom, które on posiada.

Praca przedstawicieli Litwy jest zawsze trudna i zawsze łatwa. Trudna dlatego, że reprezentują oni małe państwo, łatwa z tego powodu, że bronią oni linji politycznej, jasnej i lojalnej względem Ligi Narodów, jakoteż i względem innych państw. Litwa pragnie dobrych stosunków ze wszystkiemi sąsiadami. Atoli swych najżywotniejszych spraw, na które mogą się pokusić ci sąsiedzi, Litwa broni z całą zaciętością. Mówiąc o pracy delegacji, należy przypomnieć, iż całe litewskie społeczeństwo jest bardzo wrażliwe na pertraktacje, tyczące się litewskich sprawy żywotnych, z przedstawicielami państw subjektywnie zainteresowanych. Rozważanie sprawy kłajpedzkiej stanęło obecnie w Lidze Narodów na całkiem objektywnej płaszczyźnie. Delegat Litwy przedłożył swój pogląd w sprawie rozstrzygnięcia kwestyj finansowych i osiągnął to, że zapatrywanie jego Rada przyjęła. W kwestjach zaś jurydycznych, jak głosi raport, rząd litewski prowadzi rokowania z państwami sygnatarjuszami. Ale należy zaznaczyć, że wszystkie inne sprawy, wysunięte w dotychczasowych skargach, a było ich nie mało, już same przez się odpadły

Co się tyczy innych prac litewskiej delegacji wypada wspomnieć o paru długich i serdecznych rozmowach, jakie odbył z komisarzem Spraw Zagr. ZSSR p.Litwinowem. W rozmowach tych poruszano wszystkie najważniejsze zagadnienia polityczne, dominujące w obu państwach, wychodząc z założenia niedawno prolongowanego traktatu o nienapadaniu.

K r o n i k a .

U t w o r z e n i e b i u r a k o n g r e s o w e g o p r a w n i k ó w p a ń s t w b a ł t y c k i c h . Jak podaje prasa kowieńska, w wyniku obrad kongresu prawników państw bałtyckich, jaki się odbył przed kilku dniami w Kownie, postanowiono założyć stałe biuro kongresowe. Zadaniem biura, w którego skład wejdzie po 3 przedstawicieli, mianowanych przez Min.Sprawiedliwości każdego z państw bałtyckich, będzie gromadzenie materjału prawniczego i przygotowanie programu dla przyszłych kongresów, tłumaczenieważniejszych ustaw na język litewski, łotewski i estoński oraz wydawanie własnego organu prasowego.

P r z y j a z d d z i e n n i k a r z a w ę g i e r s k i e g o d o K o w n a . Jak podaje prasa kowieńska, w tych dniach przybył do Kowna dziennikarz węgierski dr.Laszlo, który w celu odbycia odpowiednich studjów zwiedza obecnie państwa bałtyckie.

S p r a w a o s z p i e g o s t w o n a r z e c z P o l s k i . Jak podają "Lietuvos Žinios", /Nr.119/, Sąd Wojskowy w Kownie rozpatrzy w dn.9 czerwca sprawę oskarżonych o szpiegostwo na rzecz Polski osobników: Rapnikasa,Pcziolinasa i Rapkusa. W dn.10 czerwca rozpatrywana będzie sprawa oskarżonej na rzecz Polski Danilewiczówny.

D o k o ł a p r z e k r a c z a n i a l i n j i a d m i n i s t r a c y j n e j . Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.117/, litewskie M-stwo Spraw Wewn. opracowuje regulamin bezpośredniej komunikacji przez linję administracyjną. Regulamin ten przewiduje, że prawomyślnym mieszkańcom Litwy "okupowanej" wolno będzie przez linję demarkacyjną przybywać na "wolną Litwę".

[illegible] może być przekazany Międzynarodowemu Trybunałowi w Hadze.
Taka jest odpowiedź rządu litewskiego, która była obecnie niewątpliwie przyjęta. Tu jednak leży odpowiedź litewska i odnośnie art. 17 Konwencji.

Co się tyczy rozmowy o spornych kwestiach dotyczących [illegible] sprawozdawcy figuruje mniej więcej: "Co się tyczy sprawy [illegible] poinformowany, iż całokształt Rady, [illegible] w ustępie art. 17 Konwencji z dn. 8 maja 1924 r. [illegible] rozmowy z rządem litewskim [illegible] zostanie [illegible] w tym artykule". Niema jednej [illegible] sprawozdawcy, którego rząd litewski [illegible], bo nie [illegible] informacjom, które on posiada.

Przed [illegible] Litwy jest zawsze trudna i [illegible]. Trudno dziwić się, że [illegible] swoje [illegible], [illegible] że [illegible] ani Ligi solidarności, ani [illegible] Ligi Narodów, jako też i [illegible] innych [illegible]. Litwa [illegible] sprawy na które [illegible] Litwa [illegible] delegacji, należy przypomnieć, [illegible] Litwa [illegible] sprawy [illegible] kierownicze [illegible] objektywnej [illegible]. Delegat Litwy [illegible] swój pogląd w sprawie [illegible] że [illegible] jak [illegible] zgodnie z konstytucją.
[illegible] w sprawie [illegible] tylko przez się [illegible].

Co się tyczy innych spraw litewskiej delegacji w [illegible] należy [illegible] rozmowach, [illegible]
[illegible] z [illegible] sprawy litewskiej, [illegible] przedłożenia [illegible] niedawno [illegible] zagadnienia.

K r o n i k a

[illegible]
[illegible] jak [illegible] w Kownie [illegible] przez [illegible] w [illegible] politycznych, [illegible] posiedzeniu [illegible] zebrania [illegible] na [illegible] Rady [illegible] zostanie [illegible] na [illegible] litewski [illegible] organu [illegible].

[illegible]
[illegible], w [illegible] w całej [illegible].

[illegible]
[illegible] Nr 113/, [illegible] Kownie [illegible] na rzecz [illegible].

[illegible]
[illegible] /Nr 117/ [illegible] na [illegible] Litwy."

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

"T a u t o s U k i s" o p o t r z e b i e r e w i z j i l i t e w s k i e j g o s p o d a r k i k r a j o w e j.

"Tautos Ukis" Nr.1. Artykuł p.t."Czas zlikwidować zasady naszej gospodarki."Streszczenie:

Do rewizji zasad litewskiej gospodarki krajowej zmuszają ważne okoliczności. Wobec rozpadnięcia się Rosji i zmiany dróg handlowych, Litwa stała się państwem kresowem na zachodzie. Byłoby dla Litwy rzeczą korzystną, gdyby Białoruś i Ukraina przyłączyły się do zachodu. Powstałyby w takim razie państwa jeszcze bardziej kresowe. Podobne położenie, niewątpliwie wpłynęłoby na ekonomikę Litwy, wpłynęłoby również na rozstrzygnięcie kwestji wileńskiej.

Przed wojną Litwa nie stanowiła jednostki politycznej, zaś jako jednostka ekonomiczna z pewnych względów politycznych była umyślnie podkopywana. Przed wojną Litwa, jako jednostka ekonomiczna nie mogła wyraźnie określić swych zasad gospodarczych. Po wojnie, tworząc państwo wypadło Litwie najwięcej pracy włożyć w sprawy polityczne, zaś ekonomiczne - załatwiać dorywczo. Motywy polityczno-narodowe /reforma rolna/ stale dominowały.

Jeżeli dotychczas wypadło omackiem załatwiać sprawy gospodarcze, to obecnie, po dziesięciu latach stosunkowo normalnej egzystencji, zebrało się już sporo danych i kraj nabrał doświadczenia, które można odpowiednio wyzyskać.

Jak świadczą dane z lat 1924-29, import regularnie wzrasta, podczas gdy eksport zmianom nie ulega, każdego roku waha się.

Rok	Wwóz	Wywóz
1924	206,5	166,6
1925	252,7	242,7
1926	240,8	253,3
1927	265,7	245,9
1928	291,1	256,9

Wzrost niektórych pozycyj wwozu również się daje zauważyć. Tak np. pozycja importu cukru przedstawiała się następująco:

1924.	1925.	1926	1927.	1928.
14.500	19.800	21.800	23.200	24.948

Wzrost importu jest bardzo zrozumiały, gdyż co rok zwiększa się liczba ludności, a tem samem jej potrzeb. Liczba inteligencji również wzrasta. W 1924 r. w uniwersytecie było 1795 studentów, a w 1928 r. - 2002. Jasnem jest, że potrzeby inteligencji są większe od potrzeb wieśniaka.

A więc import nadal też będzie wzrastał. Importu trudno też ograniczyć z innych powodów. Kupcy zagraniczni narzucają Litwie towary, udzielają długotrwałych kredytów, uciekają się do reklamy i udzielają konsumentom różnych ulg.

Inaczej rzecz ma się z eksportem. Wywieźć towar zagranicę jest bardzo trudno. Ponadto niema stałej kategorji wywożonych towarów. Kraj wywozi wszystkiego po trochę. Litewska produkcja nie dostosowała się do rynków zagranicznych.

Z ilości ha przeznaczonych na każdy rodzaj kultury, trudno będzie z tych danych odgadnąć jakąś tendencję rolnictwa. Jedynie liczba ha, przeznaczonych na kulturę lnu stale rośnie: w 1924 r. - 61.500 ha, w 1928 r. - 95.300 ha.

Ilość zwierząt w Litwie w ciągu 5 lat mało się zmieniła:

	1924 r.	1928 r.
Konie	482	611
bydło	1.252	1.199
nierogacizna	1.564	1.060
owce	1.399	1.467

Ilość eksportowanego masła w stosunku procentowym znacznie

wzrosła. W 1924 r. eksportowano 524 to.masła, w 1928 r. - 2643 to. Jest to bardzo ważna dziedzina rolnictwa litewskiego.

Ważna gałąź wywozu - jaja - nie jest uporządkowana i sam wywóz się zmniejsza; w 1924 r. wywieziono 84,7 milj.szt.w 1928 r.- 64,7 milj.szt.

Eksport celulozy progresywnie wzrasta. W 1925 r. wywieziono za 21 milj.lt. w 1928 r. - za 27 milj.lt. Eksport tego rodzaju może się jeszcze zwiększyć, gdyż w 1928 r. papierówki wywieziono za 9,2 milj.lt.

Bardzo znaczne są pozycje lnu i siemienia. Przy dobrej konjunkturze eksport lnu i siemienia mógłby się jeszcze zwiększyć.

Masło, jaja, włókno lniane, siemię, celulozę i fornir należałoby uważać za stalsze objekty eksportu litewskiego. Wszystkie inne pozycj eksportu ulegają wahaniom i mają charakter czasowy. Tak np. eksport lasu nie może się zwiększać, gdyż zalesienie Litwy jest bardzo małe. Wszelako powyżej wymienione siedem objektów eksportu w eksporcie 1928 r. wyraziły się sumą 130 milj.lt. czyli 50% całego eksportu.

Eksport bydła i zboża jest bardzo niepewny ze względu na wielką konkurencję i cła ochronne. Eksport gotowych wyrobów jest bardzo nieznaczny, gdyż w 1928 r. wynosił tylko 6,8 milj.lt.czyli 3,8%. Trudno się spodziewać, aby litewskie fabrykaty w prędkim czasie mogły wytrzymać konkurencję zagraniczną.

Możnaby zmniejszać eksport produkując w Litwie importowane obecnie towary. Np.dużo się wwozi cukru, który dałoby się produkować w kraju, mimo że nastręcza to trudności uzyskania odpowiednich kapitałów i specjalistów.

Obecnie w Litwie praktykowane są ochronne cła wwozowe. Tą drogą ochrania Litwa różne gałęzie przemysłu.

Pozatem rząd przy pomocy skarbu forsuje niektóre gałęzie naszej produkcji, nip.produkcję masła.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"R y t a s" o s p r a w i e k ł a j p e d z k i e j".

"Rytas" Nr.118 z dn.29 maja 1931 r. Artykuł p.t."Sprawa kłajpedzka". Streszczenie:

Mimo zapewnień dr.Zauniusa, że sprawy dotyczące Litwy zostały pomyślnie załatwione, nie można nie zwrócić uwagi na poważne niebezpieczeństwa, zagrażające przy ostatecznem rozpatrywaniu tych spraw przez czynniki do tego powołane.

Zgadzając się na udział rzeczoznawców Ligi Narodów w rokowaniach finansowych z krajem Kłajpedzkim, dano obcym ludziom możność wejrzenia w litewską politykę skarbową, a więc w sprawy ściśle wewnętrzne, które zazwyczaj są starannie ukryte przed wzrokiem ciekawej zagranicy.

Druga sprawa litewska t.j. kwestja kompetencji sądów, która zapewne zostanie ostatecznie skierowana do Trybunału Sprawiedliwości międzynarodowej w Hadze, łatwo może narazić na szwank zasadę suwerenności Litwy nad krajem Kłajpedzkim, co jest dążeniem kłajpedzkich germanofilów. Ponieważ jednak kraj Kłajpedzki jest bądźcobądź integralną częścią państwa litewskiego, w razie nieprzychylnego dla Litwy rozstrzygnięcia sprawy przez Trybunał Haski wytworzyłaby się nieprawdopodobna sytuacja: w jednem państwie dwa rządy suwerenne. Przytem skierowanie sprawy na tę drogę stworzyło dla Niemców precedens, z którego napewno nieraz zechcą skorzystać. To też fakt, że kwestja kompetencji sądów wzięła taki obrót, należy uważać za przegraną dyplomacji litewskiej.Nie należało dopuścić do rozpatrywania skargi Niemców kłajpedzkich, która pozostała anonimową, gdyż 16 posłów, jacy ją złożyli, nie podpisali jej, uważając ją snać za krok zbliżony do zdrady stanu.

Litwa widocznie cieszy się obecnie niezbyt wielkiem zachowaniem w sferach Ligi Narodów, skoro anonimowa skarga, złożona na kilka dni przed sesją Rady, została natychmiast wciągnięta na porządek dzienny obrad. Litewska zaś delegacja nie potrafiła we właściwy sposób na ten krok zareagować.

B7